

Святе місце порожнє не буде, або Про БЕБ

№17-18, 29 квітня 2021

Андрій Фомічов,
адвокат, партнер
Аудиторської фірми MGI PSP Audit

Питання відсутності податкового правоохоронного органу, який мав би розслідувати злочини в економіці, зокрема в податковій сфері, нарешті вирішено. Ухвалено [Закон України "Про Бюро економічної безпеки України" від 28.01.2021 р. № 1150-ІХ](#). Ба більше, Бюро економічної безпеки України (Бюро, БЕБ) має виконувати аналітичну, економічну та інформаційну функції. Що це означає, а також про інші аспекти – далі в статті. Ми не ставимо за мету розкритикувати положення Закону про БЕБ, а маємо бажання проаналізувати основні з них задля подальшої правозастосовної практики.

БЕБ визначено як центральний орган виконавчої влади, який виконує завдання протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. Діяльність же Бюро спрямовує та координує Кабінет Міністрів України.

[Законом](#) запроваджено невеликий "тлумачник", зокрема приділено увагу ризиковості, як-от: ризик, аналіз ризиків, ризик-орієнтований підхід, управління ризиками, кримінальний аналіз.

Окрім загальновідомих принципів функціонування органів державної влади, таких як верховенство права (людина, її права та свободи визнають найвищими цінностями, вони визначають зміст і спрямованість діяльності держави), законність (діє лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені [Конституцією](#) та законами України), політична нейтральність і позапартійність, персональна відповідальність кожного працівника, справедливність, у [Законі](#) закріплено деякі принципи, що потребують роз'яснення, наприклад оперативність і неупередженість.

Хто та як може очолити Бюро?

Керівництво діяльністю Бюро здійснює його директор, якого призначає на посаду КМУ за поданням Прем'єр-міністра України за пропозицією конкурсної комісії, до складу якої входять:

- три особи, визначені РНБОУ;
- дві особи, визначені ВРУ за поданням комітету ВРУ, до предмета відання якого належать питання системи оподаткування;
- одна особа, визначена ВРУ за поданням комітету ВРУ, до предмета відання якого належать питання організації та діяльності правоохоронних органів й оперативно-розшукової діяльності;
- три особи, визначені КМУ.

Членом конкурсної комісії може бути особа, яка є громадянином України, має вищу освіту, бездоганну ділову репутацію, високі професійні та моральні якості. Не може бути членом конкурсної комісії особа, яка:

- 1) за рішенням суду визнана недієздатною або обмежена в цивільній дієздатності;
- 2) має судимість за вчинення кримінального правопорушення, не погашену чи не зняту в установленому законом порядку, або на яку протягом останнього року було накладено адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією;

3) позбавлена відповідно до вироку суду, що набрав законної сили, права займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, або обіймати певні посади.

Засідання конкурсної комісії відкриті для представників міжнародних організацій, ЗМІ та журналістів. Забезпечують відео- та аудіофіксацію, трансляцію в режимі реального часу засідань конкурсної комісії на офіційному вебсайті КМУ. Роботу й організаційно-технічне забезпечення конкурсної комісії та її членів забезпечує Секретаріат КМУ.

Конкурсна комісія подає три кандидатури з-поміж учасників конкурсу на розгляд Прем'єр-міністру України. Своєю чергою, Прем'єр-міністр України вносить одну кандидатуру для призначення КМУ, яку протягом 10 днів із дня оголошення та розміщення конкурсною комісією результатів на офіційному вебсайті КМУ призначає на посаду директора БЕБ.

Директором Бюро може бути громадянин України, не молодший за 35 років, який має вищу юридичну та/або економічну освіту за ступенем не нижче ніж спеціаліст (магістр), стаж роботи за спеціальністю не менше як 10 років, досвід роботи на керівних посадах в органах державної влади, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності не менше ніж п'ять років, вільно володіє державною мовою та здатний за своїми діловими й моральними якостями, освітнім і професійним рівнем, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки.

Директора Бюро призначають строком на п'ять років. Одна й та сама особа не може обіймати цю посаду більше ніж два строки поспіль.

Хто працюватиме в Бюро?

По-перше, це будуть детективи БЕБ, якими є службові особи, що в межах законодавства здійснюватимуть оперативно-розшукову діяльність і досудове розслідування підслідних кримінальних правопорушень.

По-друге, це працівники Бюро, до яких належатимуть гласні і негласні штатні працівники, з-поміж осіб, які мають спеціальні звання, державні службовці та особи, які уклали трудовий договір із БЕБ.

Також працівниками Бюро будуть аналітики, особи, які мають спеціальні звання та здійснюватимуть кримінальний аналіз із метою виконання завдань Бюро. Причому під кримінальним аналізом розуміють інформаційно-аналітичну діяльність, спрямовану на встановлення взаємозв'язків між даними про злочинну діяльність та іншими даними, потенційно з ними пов'язаними, їх оцінювання та інтерпретацію, прогнозування розвитку досліджуваних подій із метою їх використання для виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави.

Для чого створено Бюро?

Основними завданнями Бюро є:

- 1) виявлення зон ризиків у сфері економіки;
- 2) оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці держави, напрацювання способів їх мінімізації та усунення;
- 3) законотворча діяльність із питань усунення передумов створення схем протиправної діяльності у сфері економіки;
- 4) забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень;
- 5) збирання та аналіз інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави;
- 6) планування заходів у сфері протидії кримінальним правопорушенням;

7) виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з отриманням і використанням міжнародної технічної допомоги;

8) складання аналітичних висновків і рекомендацій для державних органів із метою підвищення ефективності прийняття ними управлінських рішень щодо регулювання відносин у сфері економіки.

Яку роботу Бюро проводитиме з громадськістю?

Для забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики діє однойменна [постанова КМУ від 03.11.2010 р. № 996](#). Однак ця постанова не поширюється на взаємодію Бюро з громадськістю, адже для нього відведено особливу роль у взаємодії з громадськістю. Для цього створюють не просто Громадську раду, а Раду громадського контролю при БЕБ, яку визначають як постійно діючий колегіальний виборний орган, що утворюється для здійснення громадського контролю за діяльністю Бюро, налагодження ефективної взаємодії з громадськістю, здійснення інших повноважень, визначених законодавством. Раду громадського контролю утворюють у складі 15 осіб, яку формують на засадах відкритого та прозорого конкурсу шляхом рейтингового інтернет-голосування громадян України.

До складу Ради громадського контролю при Бюро не можуть входити:

- 1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- 2) особи, які були працівниками правоохоронних органів упродовж попередніх двох років;
- 3) особи, які не мають вищої освіти;
- 4) близькі особи директора, першого заступника директора, заступників директора, керівників підрозділів центрального апарату, керівників територіальних органів, їх заступників, інших працівників БЕБ;
- 5) особи, у яких у разі включення до складу Ради громадського контролю при Бюро виникне реальний і/або потенційний конфлікт інтересів.

Рада громадського контролю при Бюро:

- заслуховує інформацію про діяльність, виконання планів і завдань Бюро;
- розглядає звіти Бюро та затверджує свій висновок щодо них;
- організовує публічні заходи для обговорення актуальних питань розвитку і діяльності БЕБ, заходи з правової освіти населення;
- обирає зі свого складу представників, які входять до складу конкурсних комісій Бюро;
- обирає зі свого складу представників, які входять до складу дисциплінарної комісії БЕБ.

Насамкінець хочу зазначити, що [Закон про БЕБ](#) викликає чимало запитань (щодо невеличкого "тлумачника"; закріплення багатьох принципів роботи без деталізації їх значення; побудови поліцейського органу, який функціонував дотепер; застосування ризик-орієнтованого підходу, що нівелює персональну відповідальність працівників Бюро; особливого порядку роботи з громадськістю тощо) і має характер суто сухого законодавчого акта. Подальше функціонування Бюро залежить лише від волі його керівного складу, які або побудують потужний правоохоронний орган, що стоятиме на сторожі народних і державних інтересів, або вибудують черговий фейковий орган, що тиснутиме на бізнес через безпідставні кримінальні провадження, слідчо-розшукові дії та "маски-шоу" із супутнім супроводженням інтересів злочинних структур.

© ТОВ "ІАЦ "ЛІГА", ТОВ "ЛІГА ЗАКОН", 2021

У разі цитування або іншого використання матеріалів, розмічених у цьому продукті ЛІГА:ЗАКОН, посилання на ЛІГА:ЗАКОН обов'язкове. Повне або часткове відтворення чи тиражування будь-яким способом цих матеріалів без письмового дозволу ТОВ "ЛІГА ЗАКОН" заборонено.

© ТОВ "Інформаційно-аналітичний центр "ЛІГА", 2021

© ТОВ "ЛІГА ЗАКОН", 2021